

Asia: VN/29848/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta (nikotiinipussit)

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne sallittuja makuja koskevaan sääntelyyn

HUS-yhtymä kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle tupakkalain muuttamisesta annetusta hallituksen esityksestä. Lausunnossa on huomioitu myös HUSissa sijaitsevan Myrkytystietokeskuksen kommentit.

Nikotiini on vaarallinen voimakasta riippuvuutta aiheuttava aine, joka muun muassa kiihdyttää sydämen sykettä, supistaa verisuonia ja nostaa verenpainetta. Sen tiedetään vaikuttavan haitallisesti mm. verihiutaleiden toimintaan, sokeriaineenvaihduntaan, kolesteroliarvoihin, sisäelimiä ympäröivän rasvan lisääntymiseen ja se on yhdistetty syöpien kehittymismekanismeihin ja kätkytkuolemien riskin kasvuun. Eläinkokeissa nikotiini on paljastunut erittäin haitalliseksi sikiön kehitykselle. Nikotiini vaikuttaa haitallisesti kehittyviin aivoihin ja aiheuttaa voimakasta riippuvuutta, jolle erityisesti lapset ja nuoret ovat erityisen alttiita. Nikotiiniriippuvuus vaikuttaa keskushermoston nikotiinireseptoreiden määrään ja toimintaan, minkä seurauksena käytön lopettamisesta aiheutuu vieroitusoireita. Nikotiiniriippuvuus on farmakologisilta ja käyttäytymistä sääteleviltä tekijöiltään muiden aineriippuvuuksien kaltainen ja täyttää kansainvälisen psykiatrisen luokituksen mukaan kemiallisen riippuvuuden kriteerit. Nikotiiniriippuvuus ja vieroitusoireet voivat ilmetä keskittymis- ja univaikeuksina sekä ärtyneisyytenä, joka haittaa esimerkiksi opiskelukykyä. Tuoreeltaan päivitetystä Käypä hoito -suosituksesta ”Tupakka- ja nikotiiniriippuvuuden ehkäisy ja hoito” korostetaan, että nikotiiniriippuvuus on hoitoa vaativa pitkäaikaissairaus. Suosituksen mukaan ehkäisy tulee kohdistaa 9–18-vuotiaisiin ja asiaa tulee käsitellä lasten-, äitiys- ja ehkäisyneuvolassa sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa. Edellä mainituista syistä HUS kannattaa vahvasti tupakkalakiin (549/2016) kirjattua tavoitetta tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppumisesta Suomessa ja katsoo, että nyt annettu hallituksen esitys tupakkalain muuttamisesta on pääosin tämän tavoitteen mukainen.

Nyt annetussa hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tupakkalakia siten, että nikotiinipussit otettaisiin tupakkalain soveltamisalan piiriin ja niiden myynti sallittaisiin noudattaen niille asetettuja sääntöjä. Tupakkalakiin lisättäisiin savuttoman nikotiinituotteen määritelmä, joka kattaisi nikotiinipussit ja niitä läheisesti muistuttavat tuotteet. Tyypillisesti kyse on nuuskankaltaisista tuotteista, jotka eivät sisällä tupakkakasvia mutta jotka sisältävät nikotiinia ja

jotka vastaavat käyttötarkoitukseltaan ja ulkoasultaan perinteistä suussa käytettäväksi tarkoitettua tupakkaa. Esityksen mukaan tupakkatuotteiden makuaineiden käyttö rajattaisiin mentoliin ja minttuun. HUS kannattaa esitystä näiltä osin.

Muut mahdolliset kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta

Vahvojen nikotiinipussien käyttö voi johtaa myrkytykseen, ja tästä syystä muun muassa nikotiinipussien nikotiinipitoisuudella on keskeinen merkitys. Myrkytystietokeskukseen tehdyissä yhteydenotoissa korostuu tähän liittyen kaksi ryhmää: ensinnäkin pienet lapset, jotka tutkivat ympäristöään ja laittavat nikotiinipusseja suuhun, ja toiseksi käyttäjät, jotka nukahtavat nikotiinipussi suussa ja herättyään huomaavat nielaisseensa pussin. Myrkytystietokeskus on hallituksen esityksen valmisteluun liittyneiden lausuntokierrosten yhteydessä tuonut esiin, että alun perin ehdotettu nikotiinin maksimipitoisuus 20 mg/g on liian korkea huomioiden akuutti myrkytysriski ja ehdottanut, että maksimipitoisuus tulisi asettaa noin 4–8 mg/g tasolle. Nyt annetussa hallituksen esityksessä nikotiinin maksimipitoisuutta on laskettu tasolle 16,6 mg/g, mikä on muutoksena oikean suuntainen, muttei riittävä pitoisuuden ollessa edelleen erittäin korkea. Edellä mainituista syistä HUS vaatii perustellusti nikotiinipussien maksiminikotiinipitoisuuden laskemista Myrkytystietokeskuksen aikaisemmin ehdottamalle 4–8 mg/g tasolle.

Niinivaara Jaana

HUS-Yhtymä - johtajaylilääkäri Markku Mäkijärvi ja hallintoylilääkäri Veli-Matti Ulander